

Hans altan på fjerde sal sad ikke ordentligt fast

Af **Simon Andersen** sian@berlingske.dk

Københavns Kommune forlangte en altan i stor højde på Vesterbro »forstærket«, da det stod klart, at den var opført ulovligt og efter alt at dømme bare var sat fast i en tynd ydermur. Kun beboerens månedlange stædighed fik altanfirmaet til at tage altanen ned og forstærke den – på fjerde sal forstår beboeren Frank Stahr stadig ikke, hvorfor kommunen ikke for længst har undersøgt alle andre altaner på fjerde sal, der er opsat af samme firma.

Den 44-årige folkeskolelærer Frank Stahr har ikke højdeskræk. Han sidder gerne i solen på sin store altan på fjerde sal i Kongshøjgade på Vesterbro i København, men han fik nu alligevel en noget dårlig fornemmelse i kroppen, da det en dag i 2016 bankede på døren.

To år forinden havde han og flere andre beboere i andelsboligforeningen fået opsat altaner. Foreningen havde, som tusindvis af andre københavnere de senere år, valgt familiefirmaet Altan.dk fra Sorø til opgaven, og det var der, husker Frank Stahr, en særlig grund til: Altan.dk kunne opsætte altaner i stor højde uden at bryde gulve op i hans lejlighed.

»Vi havde boet i lejligheden siden 2011, og jeg har ønsket mig altan lige siden. Det var tolt oplagt mod syd; helt genialt. Vi ville få et ekstra rum. Endelig lykkedes det. Vi valgte Altan.dk, fordi prisen var god. Samtidig undgik vi at få flået gulvet og køkkenet op,« husker Frank Stahr, der bor på 130 kvadratmeter med sin kone og fire børn.

Men så.

»Pludselig bankede det på døren,« fortæller Frank Jensen:

»Udenfor stod direktøren for et andet altan-firma sammen med en ingeniør. Firmaet skulle montere altaner i en bygning på den anden side af gården og havde set over på min altan. De mente, at der var noget galt med vores altan. Derfor bankede de på.«

Lukkede du dem ind?

»Ja, altså ... det var jo lidt mærkeligt. De kom fra en konkurrerende virksomhed. Men jeg blev nysgerrig. Var der noget galt? - jeg er ikke konstruktør eller ingeniør, men han sagde, at min altan ikke kunne være fastgjort korrekt,« siger Frank Stahr.

Lidt byggeteknik er nødvendigt:

En gammel mur er tyk forneden, men tynd foroven: Forneden hænger altaner godt fast alene i den tunge mur, højt oppe, på fjerde sal mindre godt.

Muren er for tynd, derfor skal altanens ben normalt føres dybt ind, to til to en halv meter, under opbrækkede gulve og ødelagte køkkener, hvilket er dyrt, bøvlet og beskidt. Men Altan.dk har udviklet en anden metode, hvor de to altanben føres blot 80-130 centimeter ind under gulvet - så kan arbejdet nemlig gøres udefra - hvorpå altanens to ben, såkaldte udliggere, fastgøres til de gamle bærende bjælker af træ mellem etagerne.

Og så sidder altanen godt fast, selv med »korte« ben.

Men direktøren fra det andet firma, Min Altan.dk A/S, der var i gang med at montere altaner andetsteds i gården, havde tilfældigt opdaget, at der kun var fjernet ganske få mursten omkring de to indgangshuller til altanens ben, så Altan.dk kunne ikke have arbejdet dybt inde under gulvet i lejligheden:

Et menneske ville umuligt kunne føre sin arm - eller et stykke værktøj - 90 centimeter ind i et lille hul og op til 50 centimeter til siden for at fastgøre et altanben korrekt.

De officielle tegninger fra Altan.dk af altanen i Kongshøjgade, der er godkendt af Københavns Kommune - og som Berlingske har gennemgået - viste, at det venstre altanben skulle være ført 90 centimeter ind under gulvet og her være fastgjort til en bjælke, men det forekom usandsynligt: En skillevæg var i vejen. I praksis var det formentlig umuligt overhovedet at få plads til en boremaskine.

Til højre skulle altanbenet ligeledes være ført 90 centimeter ind under gulvet. Her skulle det ifølge tegningerne være fastgjort i et tværgående stykke stål, der igen blev skruet

fast i en bjælke omkring 50 centimeter til venstre under gulvet og ligeledes fast i bjælken til højre.

Det virkede heller ikke sandsynligt. Et menneske ville ikke kunne få armen ind og lave et dybt vrid til venstre. Desuden skulle benet være ført ind tæt på væggen til badeværelset eller i selve badeværelset, hvor gulvet var fuldstøbt i beton. Umuligt. Badeværelset og væggen til badeværelset fremgik end ikke af de godkendte tegninger.

Indlysende, at den var gal

Endelig skulle Altan.dk ifølge tegningerne have lagt en såkaldt »bro« af stål på cirka 1,75 meter under et vindue i tre fag for at kunne optage »presset« - lasten - fra altanen, hvilket næppe var sket, idet det som udgangspunkt ville have krævet, at gulvet - og køkkenet - i lejligheden var blevet brudt op. Det var aldrig sket.

Med andre ord:

Alt tydede på, at ingen af de to altanben kunne være fastgjort 90 centimeter under lejligheden, selvom det var afgørende for, at altanen hang godt nok fast i den tynde mur.

»Jeg så på tegningerne. Det var helt indlysende, at den var gal. Jeg var i lejligheden, da Altan.dks montører borede sig ind, og de kunne umuligt have gjort som vist på tegningerne. Det kunne en mand ikke gøre udefra. De kunne umuligt bore ind og dreje rundt. Fra det øjeblik var jeg ikke i tvivl. Min altan var ikke fastgjort, som den skulle være,« siger Frank Stahr.

Så skete der noget mærkeligt. Igen.

Frank Stahr bad Altan.dk om dokumentation for, hvordan arbejdet var udført - og firmaet sendte, muligvis ved en fejl, et fotografi. Fotografiet er noget mørkt. Det viser det

ALTAN.DK I PROBLEMER

Altan.dk har i Frederiksberg Kommune i 14 tilfælde produceret altaner uden at afvente byggetilladelse og endelig godkendelse. I ét tilfælde har Altan.dk endda monteret altanerne.

Altan.dk har produceret mere end 50 altaner til den historiske bygning Rahbekshus på Frederiksberg i strid med de krav og aftaler til altanernes æstetik, firmaet forinden havde indgået med kommunen. Nu skal altanerne skrottes.

Altan.dk har i en andelsforening på Nørrebro ophængt 76 altaner uden tilladelse og flyttet yderligere 12. Samtidig er tegninger og sikkerhedsberedninger bortkommet. Altan.dk har haft vanskeligt ved at dokumentere, hvordan altanerne var ophængt, og om det er sket forsvarligt.

Lærer Frank Stahr er glad for sin altan på fjerde sal på Vesterbro i København, men er stadig vred på firmaet, der monterede den. Foto: Mathias Svold

»Jeg ville have dårlig samvittighed, hvis der pludselig om 10-20 år faldt en altan ned, fordi jeg ikke havde råbt op.«

FRANK STAHR, ALTANEJER

hul, Frank Stahrs højre altanben skulle fastgøres i. Øverst til højre en halvrusten vinkelprofil, fastgjort i højre side med tre skruer. Men, og det er kernen, der er ikke gennembrud bagud, så altanbenet kunne føres ind under gulvet, og det så desuden ud til, at Altan.dk havde skåret i en - bærende - etagebjælke til højre.

Billedet bekræftede Frank Stahrs værste anelser:

Altanen hang alene fast i muren. Altanbenene - i hvert fald ikke det højre altanben - var ført ind under gulvet.

»Det var helt galt, det billede, en katastrofe. Altanen hang bare løst i muren.«

Københavns Kommune har overfor Berlingske bekræftet, at altanen ikke var fastgjort tilstrækkeligt, idet den ikke »havde kontakt med bjælkelaget« - de »korte« ben skal fastgøres til de tværgående bjælker mellem etagerne, før installationen er sikker og lovlig. Ligesom der i Kongshøjgade, blandt andet på grund af et vindue, var »meget lidt murværk som modvægt«, hvorfor bæreevnen ikke »var tilstrækkelig«. Netop murværk kan kompensere for kortere ben, idet murens vægt holder altanens ben fast.

»I Kongshøjgade var altanen ikke forankret i etagedækket, men kun i facademuren. Der ved var der ikke tilstrækkelig modvægt til at opfylde kravet til sikkerhed,« fremgår det af en skriftlig udtalelse fra Københavns Kommune.

Altan.dk ønsker ikke selv at forholde sig til billedet, herunder be- eller afkræfte, at altanen ikke var »forankret i etagedækket«

Er altanen sat rigtigt op? Ja!

Den 10. maj 2016 skrev Frank Stahr til firmaet Altan.dk og bad firmaet bekræfte, at »altanerne er bygget som vist på tegningerne« og altså ført 90 centimeter ind i gulvet og fastgjort forsvareligt. »Ja, vi har talt med (montørerne på jeres projekt, red.) og de kan bekræfte dette,« lød svaret fra Altan.dk, der også gjorde det klart, at der »ikke var sket ændringer under montagen af altanen«.

»Nej, projektet er udført efter tegning.«

FORTSAT FRA SIDE 21

»Det var jo ... løgn. Ganske enkelt. Det passede ikke, det var jo åbenbart,« siger Frank Stahr i dag.

13. maj 2016 skrev Frank Stahr til Københavns Kommune og gjorde rede for sagen. Han husker, at han var bekymret, og det er han stadig:

»Min altan på fjerde sal var tydeligvis ikke fastgjort rigtigt. Men hvor mange andre steder i byen hænger der altaner på fjerde sal, der heller ikke er sat rigtigt fast?«

I henvendelsen til Københavns Kommune anførte Frank Stahr, at han var i gang med at »undersøge om min altan og naboopgangens er monteret korrekt og dermed lovlig og sikker« - og »jeg ser frem til at høre fra jer snarest muligt«, tilføjede han.

Travlt havde forvaltningen dog ikke. 15. juni 2016 meddelte en civilingeniør fra forvaltningen, at han havde modtaget en redegørelse fra Altan.dk og gerne ville komme forbi lejligheden og måle op.

Først yderligere to måneder senere, i august 2016, stod det klart, at Frank Stahr havde ret. Københavns Kommune meddelte 15. august 2016, at Altan.dk havde været ude at stand til at eftervise - bevise - »bæreevnen med den lovmæssigt krævede sikkerhed, hvorfor der herfra er forlangt en forstærkning foretaget« - kommunen tilføjede dog, at der »ikke er risiko for nedstyrtning«, men den »ekstra sikkerhed er lavere end normerne foreskriver«.

Det er dog uklart, hvad Københavns Kommune baserede sin vurdering på.

Korrespondancen med kommunen, som Berlingske her citerer, er udleveret af Frank Stahr, men er ikke journaliseret i Københavns Kommune. Dokumenterne er tilsyneladende væk. Det er derfor uklart, hvorvidt kommunen på noget tidspunkt undersøgte, hvor dårligt fastgjort altanen faktisk var - så den mulige nedstyrtningsfare kunne bedømmes - men intet tyder på, at det blev undersøgt.

Ifølge Frank Stahr kom der blot én gang en kommunal ingeniør forbi med en tommestok. Det var det.

»Han sagde, vi sagtens kunne blive ved med at bruge altanen. Det gjorde vi så, men jeg var noget overrasket over, at kommunen ikke tog sagen mere alvorligt. Kommunen vidste, at der var fusket med ophængningen; at altanen ikke var sat fast, som den skulle, men det var ikke rigtigt noget, der fik forvaltningen på tæerne. Selvom der må være masser af andre altaner med samme problem,« siger Frank Stahr.

25. august 2016 skrev han til Københavns Kommune, at han gik ud fra, at »I hos bygge- og teknikudvalget er i gang med at se på alle de mange altaner på fjerde sal, som Altan.dk har sat op de sidste par år, da de jo heller ikke er lavet på lovlig vis?«

Det fik han aldrig svar på.

»Det er ikke dét, vi har betalt for«

Frank Stahr fortæller - hvilket underbygges af hans korrespondance med Altan.dk - at altanfirmaet først tilbød at forstærke altanen ved at lave en billig løsning med et synligt træk-bånd.

Det ville Stahr ikke acceptere. »Det er ikke dét, vi har betalt for,« og derfra gik det langsomt ... Stahr forlangte en ordentlig forstærket altan. Det krævede, skrev Altan.dk i oktober 2016, at firmaet nu alligevel skulle brække gul-

Et sløret foto viste, at »benet« til en altan på fjerde sal ikke var ført ind gennem muren og under gulvet, men alene hang fast i muren: Øverst til højre et stykke jern; midt i og til højre en halvrusten vinkelprofil, fastgjort i højre side med tre skruer. Ser dertil ud til, at altanfirmaet havde skåret i en - bærende - etagebjælke til højre. Privatfoto

Herover t.h.: Altan.dk blev tvunget til på flere måder at forstærke en altan i stor højde på Vesterbro i København, blandt andet ved at sikre altanen med en såkaldt »stagløsning.« Det krævede dog stort slid fra lejlighedens ejer. Ifølge Københavns Kommune var altanen »ikke forankret i etagedækket, men kun i facademuren. Derved var der ikke tilstrækkeligt modvægt til at opfylde kravet til sikkerhed.«. Det er uklart, hvorvidt andre altaner på fjerde sal, monteret af Altan.dk, har samme sikkerhedsproblemer. Foto: Altan.dk, Københavns Kommune.

vet i lejligheden op, hvilket Frank Stahr sagde ja til, men der skete stadig intet.

Ny rykker i december 2016. Nyt svar fra Altan.dk: »Hej Frank, vi får sat gang i nogle beregninger osv., så hører du fra os, når der sker noget praktisk.«

Men i januar 2017 stod det klart, at Altan.dk stadig ikke havde sendt, endsige fået godkendt, nye tegninger hos Københavns Kommune, og Frank Stahrs rykkere blev blot besvaret med ét, det er »ikke sådan vi sad og kedede os« og »din sag er på tidsplanen«, hvilket 29. januar 2017 fik Stahr til at tabe tålmodigheden:

»Jeg er rystet over dit svar. I har ikke sat vores altan op som vist på tegningerne og dermed er den dybt ulovlig.«

Tiden gik. Først i slutningen af marts 2017 modtog Københavns Kommune tegninger til en forstærket altan, der umiddelbart herefter blev godkendt, og i maj 2017 gik arbejdet i gang, netop da ejerforeningen havde søgt juridisk hjælp hos en advokat for at få sagen løst. Først i juni var arbejdet slut.

Forinden var gået et, husker Frank Stahr, i stigende grad »ubehageligt forløb«, hvor Altan.dk blandt andet havde skældt ud på ejendommens administrator, der måtte bede om en ordentlig tone og gjorde det klart, at »foreningens tålmodighed er med rette ophørt«.

»Altan.dk lovede og lovede, men intet skete. Firmaet trak tiden. Fuldstændigt. Jeg blev holdt hen - i 14 måneder. Det tog 14 måneder at få den altan lavet om. Undervejs blev tonen værre, firmaets svar til mig kortere og kortere,

Frank Jensen har købt en altan af altanfirmaet Altan.dk, men den viste sig ikke at hænge ordentligt fast. Foto: Mathias Svold

og jeg skulle blive ved og ved med at presse på. Ellers skete der intet. Jeg ville have det ordnet, ikke bare for vores egen skyld, men fordi jeg var vred over, at samme altaner hænger over hele byen. Det gør de stadig,« siger Frank Stahr.

Manglerne ved fjerdesals-altanen var så alvorlige, at Altan.dk i maj 2017 endte med helt at pille altanen ned, forstærke ophængningen ganske betydeligt ved at hugge muren ud i to-tre meters længde på hver side af altanen og indføre en stang - et såkaldt stag - der øgede bæreevnen på altanen, så den utvivlsomt hang godt fast.

At det endte sådan er der kun en grund til: Frank Stahr blev ved. Og ved.

»Jeg ville have den altan, jeg havde betalt for. Men det var nu det mindste af det. Jeg var provokeret over det byggefusk, altanfirmaet havde lavet, fordi det jo var oplagt, at massevis af andre altaner rundt omkring i byen måtte være hængt op på samme måde. Det kunne jeg ikke have. Jeg ville have dårlig samvittighed, hvis der pludselig om 10-20 år faldt en altan ned, fordi jeg ikke havde råbt op. Nu blev min altan forstærket, men jeg er stadig forarget over, at kommunen ikke for længst har grebet ind og fået kontrolleret alle andre altaner i byen.«

Altan.dk ønsker ikke at kommentere kritikken, men bekræfter blot, at to altaner på fjerde sal »er pillet ned og sat op igen ... efter aftale med bygherre Frank Stahr. Altanerne er monteret med et såkaldt indmuret stag«.